

Al ooit zoveel hypocrisie gezien?

LUDO DE BRABANDER

Aan de zwerftocht van Abdullah Öcalan is een einde gekomen. De PKK-leider vertoeft nu op het streng bewaakte Imrali, het gevangenseiland waar in 1960, kort na de staatsgreep, voormalig premier Adnan Menderes en twee van zijn ministers werden geëxecuteerd. De Turkse regering en de militairen lijken vast besloten om vlug komaf te maken met de affaire Öcalan en hem in een snelproces voor de rechtbank van de staatsveiligheid te veroordelen. De uitslag ligt al lang klaar: de doodstraf. Vraag is of Turkije het zal aandurven om die daadwerkelijk uit te voeren. Levend is Öcalan een grote lastpost, voer voor campagnes van al even lastige mensenrechtenactivisten en allerlei (linkse) sympathisanten van de Koerden.

Veel zal afhangen van de druk die Europa wil en kan uitoefenen op Turkije. Niet dat het ontbreekt aan vrij behoorlijke resoluties en verklaringen van beleidsverantwoordelijken, die allemaal hameren op het respect voor de rechten van de gevangene en de plicht om een politieke oplossing te vinden voor het conflict met de Koerden. Maar het verleden heeft ons al geleerd met een zekere scepsis tegen al die retoriek aan te kijken. Van dadendrang kan de Europese Unie niet meteen beschuldigd worden.

De context kennen we intussen. Een hypocriete en twee-maten-gewichten-houding ten aanzien van gewelddadige conflicten waarbij de Verenigde Staten het hoge woord voeren en een logge EU, die nog niet geleerd heeft een eigen koers te varen.

Europa, dat anders niet aarzelt om voormalige Afrikaanse dictators onderdak te verlenen, sluit alle deuren voor Öcalan onder druk van Ankara en vooral Washington. De PKK-leider was nochtans uitgenodigd door enkele Italiaanse parlementsleden en had verregaande toegevingen en voorstellen op zak: de handhaving van het staakt-het-vuren – dat al sedert 1 september 1998 in voege was – en de belofte de Turkse staatkundige entiteit te respecteren, een belofte die al dateert van 1993,

toen de PKK de eis voor een onafhankelijk Koerdistan had laten varen. In één adem herhaalde hij de reeds jarenlange oude eis tot onderhandelingen die moeten leiden tot een politiek oplossing, en vroeg hij garanties voor de rechten van de Koerdische bevolking. Tenslotte vroeg hij Europa om een internationale vredesconferentie rond de Koerdische kwestie op poten te zetten. Maar Europa zweeg. Onbegrijpelijk, want op het ogenblik dat het veel radicalere UCK in Rambouillet aan de onderhandelingstafel wordt gedwongen, bleven de Europese regeringsleiders de PKK afschilderen als een terroristische organisatie. Hoe kan zo een houding anders geïnterpreteerd worden als een signaal dat alleen geweld de Europese aandacht voor conflicten hoog houdt?

We hoeven niet ver te zoeken naar het waarom van deze anti-constructieve en vrij passieve Europese houding. De Europese regeringsleiders legden zich boudweg neer bij de belangenpolitiek van Washington. De Verenigde Staten hebben zich in de 20ste eeuw voor hun buitenlandse politiek zelden laten leiden door ethische bekommernissen, maar door een plat opportunisme, zoekend naar het antwoord op de vraag: "hoe worden onze politieke en economische belangen het best gediend?" De Amerikaanse politiek t.o.v. Turkije is daar een goed voorbeeld van. Zo was het de CIA die via de ondergrondse ÖHD (Dienst Speciale Oorlogsvoering – het Turkse Gladionetwerk) de staatsgreep van 12 september 1980 grondig voorbereidde, als reactie op de binnenlandse onrust en de val van het Iraanse Sjah-regime, de Amerikaanse basis in het Midden-Oosten. Enkele weken nadien trad het Turks-Amerikaanse militaire samenwerkingsakkoord (DECA) in werking en werden NAVO-manoeuvres gehouden. Vandaag zien we dat de Turkse NAVO-vliegtuigbasissen, die uit die periode dateren, goed van pas komen voor acties tegen Irak. Zogezegd gaat het hier om de bescherming van de... Koerden in de Noord-Irakese 'no-fly-zone'. De Amerikaanse aanpak van de Koerdische kwestie in Noord-Irak contrasteert scherp met die van de Turkse Koerden. De VS zijn er, na hard diplomatiek labeur, in geslaagd in Washington een akkoord te bewerkstelligen tussen de twee rivaliserende Iraak-Koerdische partijen, de KDP van Barzani en de PUK van Talabani. Niet dat de Amerikanen wakker zouden liggen van de Irakese Koerden. Het akkoord, dat later dit jaar zou moeten uitmonden in verkiezingen, is een onderdeel van een plan dat Saddam Hoessein op de knieën moet dwingen. De Koerden zijn hier slechts een speelbal voor kortzichtige geo-strategische belangen met oliezorgen bovenaan de agenda. De voortdurende bombardementen moeten het land lam leggen en het Irakese volk tot opstand aanzetten. Probleem is evenwel dat de Turkse premier, Bülent Ecevit, serieuze kritiek begon te leveren op het gebruik van de Turkse vliegtuigbasissen. Vandaar ook de uitlevering van Öcalan die de kritiek wat moet temperen.

En Europa? Het enige wat de Europese regeringsleiders gedurende de hele affaire Öcalan konden verzinnen was stomweg in koor roepen, dat de Koerden eer politieke oplossing moeten nastreven en het geweld afzweren. Wat deed de PKK dan de afgelopen maanden? Wat doen de pro-Koerdische partijen dan al jarer tevergeefs? De pro-Koerdische partijen HEP en DEP werden telkens verboden hoewel ze geen haar op iemands hoofd hebben gekrenkt. Van een aantal volksvertegenwoordigers van DEP werd zomaar de parlementaire onschendbaarheid

opgegeven om hen vervolgens een jarenlange gevangenisstraf te bezorgen. Van een dergelijk regime vraagt men nu een eerlijk proces voor Öcalan. Dit is lachwekkend. Nu is er ook een procedure ingeleid door de Turkse procureur-generaal Savas die moet leiden tot een verbod van HADEP, de pro-Koerdische Democratische Volkspartij. Deze partij probeert nu al verscheidene jaren aan politiek te doen, maar het enige antwoord is repressie: duizenden kaderleden en militanten werden vermoord, ontvoerd of opgesloten. Met de verkiezingen van 18 april 1999 in aantocht is het bijzonder moeilijk om in de huidige omstandigheden campagne te voeren. Toch belet dat niet dat peilingen voorspellen dat HADEP een hele reeks burgemeestersjerps in de schoot zal krijgen geworpen.

Europa blijft maar doorzeuren dat de Koerden het geweld moeten verzaken en een politieke oplossing moeten nastreven. Maar als dat wordt gedaan krijgen ze geen enkele steun. Bij de Europese regeringsleiders is er amper protest te horen over de harde aanpak die democratische partijen zoals HADEP te beurt vallen, laat staan dat er aandacht voor is. Hoogstens wordt wel eens iets 'betreurd'. Ondertussen handhaaft het Turkse regime rustig de repressie en maakt de jarenlange oude noodtoestand in een deel van de Koerdische regio allerlei mensenrechtenschendingen mogelijk. Turkije kan ook onmogelijk de eventuele Europese kritiek ernstig nemen. De Europese landen blijven gewoon doorgaan met het leveren van wapens, hoewel iedereen weet dat die wapens tegen de Koerden worden ingezet. En als de Koerden voor zoveel onbegrip op straat komen en hun woede luchten, dan is het enige antwoord: "hard aanpakken". In Duitsland willen een aantal niet onbelangrijke politici van de meerderheid MED-TV uit de lucht halen, juist die zender die er bij de Koerdische bevolking heeft op aangedrongen hun kalmte te bewaren.

Geen enkel volk zou aanvaarden wat de Koerden moeten verduren. Zij voelen zich door Europa in de steek gelaten. Zij hebben elk mogelijk voorstel gedaan om een einde te maken aan het gewelddadige conflict. De grote ontgoocheling heeft de Koerden opnieuw overtuigt dat Europa alleen luistert wanneer er geweld wordt gebruikt. De PKK wordt nu door het volk gedwongen om een einde te maken aan de vele vernederingen. De PKK-leiding heeft geen andere keuze meer dan opnieuw de wapens opnemen. Niet alleen ten aanzien van het eigen volk, maar ook omdat de organisatie nu verplicht wordt te bewijzen dat ze nog niet van de kaart is geveegd. En daar misrekenen Turkije, Europa en de VS zich zwaar. Zelden kon de PKK op zoveel sympathie rekenen. Zelfs in Iran en Irak waren er massale solidariteitsmanifestaties (in Iran vielen daarbij 21 doden en 60 gewonden), wat nog nooit eerder is vertoond. Europa zal zwaar verantwoordelijk zijn voor de oorlog in het gebied die ongetwijfeld weer zal opflakkeren en wellicht heviger dan ooit. Europa heeft geen enkel diplomatiek initiatief genomen en de enige verklaring daarvoor is de combinatie van angst, lafheid, onmacht en onkunde. De VS daarentegen zien hun agenda mooi verder afgewerkt: de operaties tegen Irak gaan door, de hoofdoliepijplijn vanuit de Azerbeidzjaanse hoofdstad Bakoe zal over Turks grondgebied lopen, zoals gewenst en de militaire samenwerkingsakkoorden tussen Israël en Turkije van 1996, hebben nogmaals hun efficiëntie bewezen via de goede driehoeks-samenwerking CIA-MOSSAD-MIT.

Open brief aan Minister Derycke

"Geef de Koerden waar ze recht op hebben!"

Geachte Minister,

Toen Öcalan in Rome zat en opriep om te helpen een politieke oplossing te zoeken voor het Koerdische conflict, bleek de wereld hardhorig. U ook. PKK-leider Abdullah Öcalan deed nochtans veel water in zijn wijn. Hij had al sedert 1 september 1998 een éézijdig staakt-het-vuren afgekondigd. Daarenboven herhaalde hij voor de zoveelste keer dat de PKK niet langer afscheiding wenste, maar bereid was te onderhandelen over een democratische republiek Turkije waarbinnen de Koerden rechten en autonomie zouden krijgen. Tenslotte vroeg hij Europa om alvast te beginnen met een internationale vredesconferentie als eerste stap in de richting van een politieke oplossing.

De PKK was meer dan ooit bereid om een vreedzame politieke oplossing na te streven. Een delegatie van de Coördinatie 'Stop de Oorlog tegen het Koerdische Volk', een pluralistisch samenwerkingsverband van tal van NGO's, politici en academici, heeft in een ontmoeting met uw adjunct-kabinetschef gevraagd om de vraag tot een politieke oplossing ernstig te nemen. Maar uw regering bleef hardnekkig vasthouden aan het oude standpunt dat de PKK een terroristische organisatie was waarmee niet onderhandeld kon worden. Dezelfde houding werd zo ongeveer door alle Europese landen ingenomen. Kan u ons vertellen waarom het UCK in Kosovo wél aan de onderhandelingstafel mag plaatsnemen en de PKK niet? Ook de PLO werd lang als een terroristische organisatie gezien, tot men inzag dat de PLO een niet te negeren partij was in het conflict of men nu akkoord was met de politieke lijn of niet. Ondertussen zien we de vruchten van de Europese 'politiek'. Heel Europa wordt nu geconfronteerd met woedende reacties van de Koerdische gemeenschap. De eerste doden en gewonden zijn gevallen.

Geachte Minister,

Wij moeten vaststellen dat u en uw Europese collega's een politieke miskleun van formaat hebben gecreëerd door te weigeren de aangeboden kansen voor een politieke oplossing met beide handen te grijpen. De Amerikanen hebben de koerden gebruikt als pasmunt voor hun kortzichtige geo-politieke belangen. Turkije is broodnodig voor de controle over de olie in het Midden-Oosten en de Kaukasus. De Amerikanen gebruiken de verschillende Turkse vliegtuigbasissen voor hun operaties tegen Irak. In ruil hebben de VS Europa onder druk gezet om Öcalan uit te leveren en een pro-Turkse koers te varen. De Amerikaanse politiek is Turkije ten allen prijze in de watten leggen en geen kritiek tegen het regime te dulden. Europa heeft zich hier als een mak lammetje laten doen en een totaal gebrek aan politieke moed getoond.

Wij wanhopen evenwel niet. Wij zijn ervan overtuigd dat u en uw Europese collega's eindelijk de politieke moed zullen opbrengen en het Turkse regime zal veroordelen voor de gewelddadige ontruiming van meer dan 3 000 Koerdische dorpen, de meer dan 3 miljoen Koerdische vluchtelingen, de 37 000 doden, de standrechtelijke executies van krijgsgevangenen, de martelingen van politieke gevangenen, het monddood maken van de kritische pers, de voortdurende militaire invasies op Iraaks grondgebied, enz...

België is mee verantwoordelijk voor wat nu gebeurt. België is lid van de NAVO, heeft wapens geleverd, heeft een samenwerkingsakkoord met de Turkse veiligheidsdiensten en Belgische bedrijven nemen deel aan het gecontesteerde GAP-project, een dammenproject waar duizenden Koerden gedwongen moesten voor wijken...

Wij vragen dat u de Koerdische kwestie eindelijk eens de diplomatieke aandacht geeft die ze verdient en paniecreacties, zoals de "F-16-stunt" toen er geruchten waren dat Öcalan het Belgische luchtruim dreigde binnen te vliegen, vermijdt. Wij vragen dat u Turkije onder druk zet om eindelijk werk te maken van een dialoog met de Koerden. Omdat politieke boodschappen totnogtoe vruchteloos gebleken zijn, menen wij dat zolang Turkije geen duidelijk signaal geeft, elke samenwerking met de Turkse staat dient te worden opgeschort. In Europees verband kan u initiatieven nemen in het kader van de NAVO en de Raad van Europa, waarvan Turkije telkens lid is. Bovendien heeft Europa een douane-unie-akkoord met Turkije lopen. België kan alvast zelf signalen geven door de politiesamenwerking met Turkije op te schorten en een wapenembargo af te kondigen. Voorts kan België het initiatief nemen voor een vredesconferentie, waarop alle betrokken partijen, inclusief PKK en de pro-Koerdische partij HADEP, aanwezig zijn. Tenslotte dient België aan te dringen op de vrijlating van A. Öcalan en tot zo lang eisen dat Öcalan een correcte juridische behandeling krijgt.

Namens de Coördinatie
'Stop de Oorlog tegen het Koerdische Volk'

Ludo De Brabander

Ludo de Brabander is stafmedewerker van Vrede vzw., en lid van de Coördinatie “Stop de oorlog tegen het Koerdische Volk”.